

PÄIVÄKOTI JUPITERIN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS SUUNNITELMA 2023-2025

1. YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO KÄSITTEINÄ

Jokaisella lapsella tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ja olla osallinen. Ketään lasta ei saa syrjiä esimerkiksi kulttuuri- tai perhetaustan tai uskonnon, vamman tai terveydentilan perusteella tms. Lapsen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista. Lapset ovat itse aktiivisen toimijan roolissa sekä kiusaamisen ehkäisyn ja siihen puuttumisen ehkäisyssä, että myös riita- ja kiusaamistilanteiden selvittelyissä. Tasa-arvo tarkoittaa kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

2. LAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 YHDENVERTAISUUSLAKI

Yhdenvertaisuuslain päämääränä on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa (Yhdenvertaisuuslaki 1 §). Yhdenvertaisuussuunnittelun päämäärä on syrjinnän tunnistaminen, siihen puuttuminen, toiminnan ja käytäntöjen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi, yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen.

Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä säädetään perustuslaissa, yhdenvertaisuuslaissa ja rikoslaissa. Lisäksi siitä säädetään eri elämänalueita koskevassa lainsäädännössä.

Lain soveltamisala kattaa julkisen ja yksityisen toiminnan. Laki ei kuitenkaan koske yksityis- eikä perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa tai uskonnonharjoitusta. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä seuraavilla perusteilla: ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki ovat toisiaan täydentäviä lakeja. Molempia yhdistää syrjinnän kielto. Tasa-arvolaisissa syrjintäperusteena on sukupuoli. Yhdenvertaisuuslaki kattaa muut syrjinnän perusteet.

2.2 TASA-ARVOLAKI

Tasa-arvolain päämääränä on estää sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Lain päämääränä on myös estää sukupuoli-identiteettiin perustuva tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä (Tasa-arvolaki 1-3 §). Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen (Tasa-arvolaki 5 §). Lainsäädännön mukaan varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatustilaki) ja esiopetuksessa (Perusopetuslaki) on tasa-arvon velvoite.

Tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää on myös seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen perustuva häirintä sekä käsky tai ohje syrjiä. Vastatoimet eli syrjityn aseman heikentäminen oikeuksiin vetoamisen vuoksi on syrjintää. Syrjintäperuste voi myös liittyä läheiseen henkilöön tai syrjintä voi perustua oletukseen.

Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Tasa-arvolain syrjintäsäännökset koskevat myös syrjintää, joka perustuu siihen, että henkilön fyysiset sukupuoli määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti naisen tai miehen.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on varhaiskasvatustilain ja perusopetuslain nojalla tasa-arvon edistämismääräys. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 puhutaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Oppilaitoksissa ja työelämässä tasa-arvoa edistetään muun muassa tasa-arvosuunnitelmien avulla.

2.3 YK:n IHMISOIKEUKSIEN JULISTUKSEEN SEKÄ ESIOPETUSSUUNNITELMAN KIRJATTUA TASA-ARVOSTA JA YHDENVERTAISUUDESTA

YK:n ihmisoikeuksien julistuksen mukaan *"kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan"*. Suomessa yhdenvertaisuus on kirjattu perustuslaissa määriteltäviin ihmisen perusoikeuksiin: *"Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja kaikilla on samat perusoikeudet ja jokainen on lain edessä yhdenvertainen, eikä ketään saa syrjiä."*

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta on kirjattu näin:

"Esiopetus toimintaympäristönä tukee lasten tasa-arvoisuutta. Siihen sisältyvät mm.

mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. Esiopetus edistää lasten mahdollisuuksia kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennakko-odotuksia ja rajoituksia. Tasa-arvopyrkimyksiä täydentää laaja-alainen yhdenvertaisuuden periaate. Opetus on lapsia puoluepoliittisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamatonta. Esiopetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.”

3. TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUDEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUMINEN

Oulun kaupungissa jokainen esiopetusyksikkö laatii yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman yhdessä henkilöstön, huoltajien ja lasten kanssa. Yhdenvertaisuussuunnitelmat ovat nähtävillä esiopetusyksiköissä ja päivitetään kolmen vuoden välein. Suunnitelmiin kirjataan nykytilanteen kartoitus, sekä sen pohjalta edistämistoimenpiteet, niiden seuranta ja arvioiti.

Hallinnon ja johtamisen tasolla tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyö merkitse sitä, että varhaiskasvatusyksikkö sitoutuu sovittuihin arvoihin sekä toimintaan pitkäjänteisesti. Henkilökunta osallistuu aktiivisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseen, sekä koulutautuu ja tekee yhdessä töitä suunnitelman toteutumiseksi.

3.1 KESKEISET KÄSITTEET

Aluksi määritellään yhdessä keskeiset käsitteet, jotta kaikilla on tiedossa minkä eteen työtä tehdään.

Rakennetun ympäristö tulee olla esteetön eli kaikille turvallinen, toimiva ja helppokäyttöinen.

Sosiaalisessa esteettömyydessä on kyse ihmisten asenteista. Sosiaalista esteettömyyttä on se, että ilmapiiri on kaikille turvallinen sekä avoin.

Psyykkistä esteettömyyttä on se, miten hyväksyvästi ja myönteisesti toisiin ihmisiin suhtaudutaan, miten heitä kohtaan käyttäytyään ja miten heille puhutaan.

Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa ihmisen kohtaamista ja hyväksymistä omana itsenään sekä sukupuoleen kohdistuvien rooliodotusten ja käyttäytymismallien avaamista, purkamista ja laajentamista.

Sukupuolen moninaisuudella tarkoitetaan kehollista sukupuolta (biologia), kulttuurista/sosiaalista sukupuolta (kasvatus ja samaistuminen) ja kokemuksellista sukupuolta (sukupuoli-identiteetti).

Monimuotoiset perheet. Jokainen perhe on omanlaisensa. Monimuotoisia perheitä voivat olla esimerkiksi adoptioperheet, monikulttuuriset perheet, yhden vanhemman perheet, uusperheet, monikkoperheet, lapsikuolemaperheet, sateenkaariperheet, lapsettomat perheet.

Kulttuuri- ja katsomussensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä ja kykyä tarkastella reflektiivisesti omaa kulttuuritaustaansa, maailmankatsomustaan ja ihmiskäsitystään sekä olla ymmärtävässä vuorovaikutuksessa kulttuuri- ja katsomustalustaan erilaisten ihmisten kanssa.

Kulttuurisensitiivisyys on pyrkimys ymmärtää ja kunnioittaa omasta kulttuurista poikkeavia piirteitä. Tavoitteena on kulttuurien välinen vuoropuhelu.

Katsomussensitiivisyys merkitsee myös sensitiivisyyttä sille, miten kukin yksilönä tulkitsee ja toteuttaa katsomustaan.

Positiivinen uskonnonvapaus tarkoittaa vapautta oman uskonnon harjoittamiseen. Siihen kuuluu mm. vapaus rukouksiin, omiin rituaaleihin sekä yksin että ryhmässä, oman uskonnollisen tai muun vakaumuksellisen kannan ilmaisemiseen ja vapaus kasvattaa lapsensa oman vakaumuksensa mukaisesti.

3.2 TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMINEN PÄIVÄKOTI JUPITERISSA

Tavoitteemme on toteuttaa laadukasta ja monipuolista varhaiskasvatusta, pyrkien mahdollisuuksien mukaan sisällyttämään siihen sukupuolisensitiivistä varhaiskasvatusta, kehotunnekasvatusta, katsomuskasvatusta sekä huomioimaan oppimisympäristöt ja leikin tasa-arvon ja leikin näkökulmasta.

Varhaiskasvatuksen opettajalla on päävastuu sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi, sekä sen opettamisesta lapsille. Jokainen varhaiskasvatuksen työntekijä on kuitenkin velvoitettu työskentelemään tasa-arvoa edistävällä ja syrjintää ehkäisevällä tavalla.

Päiväkoti Saturnuksessa pidämme tärkeänä sellaisen toimintakulttuurin luomista, jossa edistetään lasten ja perheiden osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa.

Ryhmien opetuksessa huomioidaan molempien sukupuolten näkökulmat ja opetusmateriaali pyritään laatimaan tasa-arvon periaatteiden mukaisesti.

Tavoitteemme on, että työyhteisön jäsenet, perheet sekä lapset tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi tasa-arvoisesti sekä yhdenvertaisina riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta.

Lapsia ohjataan arvostamaan yksilöiden erilaisuutta ja harjoittelemaan toista huomioivaa kohtaamista vuorovaikutustilanteissa. Loukkaavaa kielenkäyttöä ei

hyväksytä ja päiväkodin henkilökunta ohjaa lapsia omalla esimerkillään toisia kunnioittavaan käyttäytymiseen.

Kasvattajayhteisön on pohdittava omia asenteitaan ja niiden näkymistä omassa toiminnassaan. Yhteisössä tulee vallita myönteinen ja kannustava ilmapiiri. Lasten kanssa keskustellaan avoimesti, ilman ennakkoluuloja. Varhaiskasvattaja huomioi sukupuolten moninaisuuden ja toimii niin, että jokainen lapsi kokee olonsa hyväksytyksi ja rakastetuksi sellaisena kuin on. Varhaiskasvattaja tunnistaa, kunnioittaa ja tuo esille moninaisia ihmisenä olemisen malleja. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä avoimesti. Lisäksi tulee pohtia, miten esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa.

Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä ja henkilöstö rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-odotuksia. Sukupuolisensitiivinen kasvatus koostuu monesta eri asiasta. Varhaiskasvatuksessa lapsi tulee huomioida yksilönä eikä sukupuolensa edustajana, sukupuolen moninaisuuden ilmaisulle luodaan salliva ja hyväksyvä ilmapiiri, lapsia rohkaistaan toimimaan ja tekemään valintoja yli sukupuolirajojen. Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti.

Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä. Osa päiväkodimme henkilökunnasta on suorittanut positiivisen pedagogiikan koulutuksen.

Päiväkodissämme emme salli kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnustetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Päiväkodillamme on oma kiusaamisen ehkäisemisen- ja puuttumisen suunnitelma. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Lapsille opetetaan myös keinoja toimia ko. tilanteissa, mutta aikuinen on aina lapsen tukena. Häirintä-, kiusaamis- ja väkivaltilanteissa keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Päiväkodissämme kiusaamisen ennaltaehkäisyn tukena on käytössä mm. erilaisten tunnetaitojen harjoittelu sekä Askeleittain- ja Piki-materiaalia.

Pyrimme aktiivisesti mm. havainnoimalla, kuvien avulla sekä keskustelemalla ottamaan lapset osaksi toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Komeettojen ryhmässä

lapset osallistuvat lasten palavereihin ja toiminnassa lapset saavat antaa palautteen asioista he pitivät/eivät pitäneet.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä. Lapsilla on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Lasten aikaisemmat kokemukset ja taidot ovat osa heidän oppimisen polkuaan. Lasten erilaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia ja oppia arvostetaan. Painotamme toiminnallista - sekä leikin avulla oppimista, hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä.

Käytämme päiväkodissamme pedagogisia toimintatapoja monipuolisesti. Lasta ohjataan kokeilemaan erilaisia leikkejä, leikkivälineitä, leikkirooleja ja leikkikavereita sukupuolesta, ihonväristä, toimintakyvystä tai muista ominaisuuksista riippumatta. Jokaista lasta kehuaan, kannustetaan, autetaan, tuetaan ja ohjataan tasapuolisesti riippumatta sukupuolesta tai muista ominaisuuksista. Tasa-arvoisesta ja syrjimättömästä kielenkäytöstä puhutaan yhdessä lasten kanssa.

Lapsille tarjotaan ikätason mukaista turva- ja seksuaalikasvatusta. Lapsuuteen kuuluu oman kehon haltuunotto ja tunnetaitojen harjoittelu. Kehotunnekasvatus on hyvää tunnetta omasta kehosta ja itsearvostusta. Se vahvistaa myönteistä minäkuvaa ja halua pitää itsestä huolta. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten seksuaalikasvatuksen eri osa-alueita, lasten kehontuntemusta, kehoon tutustumista, lasten valmiuksia pitää huolta terveydestä, henkilökohtaisesta hygieniasta ja opetetaan turvataitoja. Koskettamisen säännöt ja leikin rajat on tärkeä opettaa. Lapselle tulee tulla tunne, että keho on oma, arvokas ja tärkeä.

Varhaiskasvatuksessa vallitsee avoin ja keskusteleva ilmapiiri, jossa lapsi uskaltautuu myös pyytämään tarvitsemaansa tukea ja apua. Lasten kanssa harjoitellaan itsestä huolehtimisen taitoja. Varhaiskasvattaja auttaa lasta tunnistamaan ja käsittelemään erilaisia tunteita. Hän ohjaa lasta kunnioittamaan omaa ja toisten itsemääräämisoikeutta ja koskemattomuutta sekä tunnistamaan, millaista läheisyyttä lapsi itse tai toinen lapsi haluaa.

Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Päiväkodissamme tunnetaitojen harjoittelu aloitetaan ikätasoisesti jo pienten ryhmässä. Tähtien ryhmässä on käytössä mm. askeleittain paketti tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua varten.

Opetuksessa huomioimme lasten monikulttuurisen identiteetin rakentumista, osallisuutta yhteiskuntaan sekä globalisoituvaan maailmaan sekä edistetään suvaitsevaisuutta. Olemme viettäneet erilaisia maailmaan, kieliin ja eri kulttuureihin

liittyviä teemoja, kuten "matkalla maailman ympäri", jossa tutustuttiin eri maihin, heidän kulttuureihin, leikkeihin ja lauluhin.

Pedagogisella tasolla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussisältöjen käsittelyyn varataan riittävästi aikaa arjen pedagogisessa toiminnassa, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat läpäisevät toiminnan kaikilla oppimisen alueilla, leikkejä ohjataan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistään ja lasten taitojen kehittymistä tuetaan sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti.

Oppimisympäristöön kuulu lasten kasvua ja oppimista tukevat tilat, välineet, tarvikkeet ja toimintatavat. Oppimisympäristö on niin fyysinen, psyykinen kuin sosiaalinen ympäristö. Varhaiskasvattajien tulee tiedostaa oppimisympäristöjen vaikutus mm. lasten luovuuteen ja leikkien sisältöihin. Varhaiskasvatuksen tavoite on antaa lapselle mahdollisuus kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia. Varhaiskasvattajan on kiinnitettävä oppimisympäristöjä luodessaan huomiota siihen, ettei hän erottelemalla leikkitiloja, leluja, kirjoja, värejä jne. vahvistaa lasten käsityksiä sukupuolille erilaisista mahdollisuuksista. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä lasten kanssa pyritään ottamaan huomioon arjen pienet hetket, tokaisut ja eleet, joihin voi sisältyä epätasa-arvoisia tai sukupuolittavia elementtejä.

Tilojen ja oppimisympäristön sekä sisällä että ulkona tulee tarjota monenlaisia mahdollisuuksia ja virikkeitä toimintakyvystä, sukupuolesta ja muista ominaisuuksista riippumatta. Tilojen ja ympäristön tasolla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen näyttäytyy tiloihin pääsyn esteettömyytenä, sekä monipuolisena ja moninaisuutta tukevina leluina, materiaaleina, välineinä, kuvina ja tiedotteina. Lapset osallistetaan tarkastelemaan tiloja ja ympäristöä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmista ja heitä rohkaistaan ja tuetaan kokeilemaan erilaisia leikkiympäristöjä ja leikkejä monipuolisesti myös uusien kavereiden kanssa. Toimintaympäristön toimivuutta arvioidaan ja sitä muokataan sekä esteettömämmäksi että moninaisemmaksi stereotyyppioita purkaen. Tarjolla on lapsen saatavilla monenlaisia leluja, pelejä ja kirjoja, joista löytyy esikuvia kaikille sukupuolesta, ihonväristä, toimintakyvystä ja muista ominaisuuksista riippumatta. Syrjintää sisältävät lelut, pelit ja kirjat poistetaan. Myös päiväkodin tiedotteissa ja esitteissä huomioidaan yhdenvertaisuusja tasa-arvo sekä erilaiset perheet.

Asenteiden ja vuorovaikutuksen tasolla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatusyksikössä käytetään yhdenvertaista ja syrjimätöntä kieltä, huomioiden myös nonverbaalisellatasolla tasa-arvo - ja yhdenvertaisuus. Aikuiset tukevat lasten ystävyysuhteita ja ryhmäjäkoja sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti. Henkilökunta tiedostaa ja tekee aktiivisesti töitä

sukupuolisensitiivisiin toimintamalleihin, kielenkäyttöön, sekä samalla purkaa omia stereotyyppisiä käsityksiään ja ilmaisujaan, arvioi omaa ja kollegoidensa kielenkäyttöä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Lapsen omaa määrittelyä sukupuolestaan kunnioitetaan ja opetuksessa huomioidaan sukupuolisensitiivisyys.

Aikuisen tehtävä on opettaa lapsia tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaan kielenkäyttöön. Tämä koskee myös nonverbaalista viestintää, eleitä, ilmeitä ja äänensävyjä. Henkilökunta luo ryhmään turvallisen ilmapiirin, jossa jokainen kohdataan ensisijaisesti yksilönä, eikä jonkin ominaisuuden edustajana. Syrjivä käyttäytyminen tunnistetaan ja siihen puututaan. Aikuinen toimii itse malliesimerkkinä lapsille toista kunnioittavaan kohtaamiseen sekä vuorovaikutukseen ylläpitää sekä säilyttää ammatillisen otteen kaikissa vuorovaikutustilanteissa.

Pyrimme itsereflektoinnin kautta varmistamaan, että ammatillinen ote säilyy kaikissa tilanteissa, joissa keskustellaan lapsista, heidän perheistään tai ihmisistä yleensä. Pyritään pitämään huolta siitä, että keskustelussa ei esimerkiksi vahvisteta stereotyyppioita, tehdä yleistäviä oletuksia tai tulla syrjineeksi ketään jonkin ominaisuutensa perusteella. Tämän tavoitteen toteutuminen vaatii jokaiselta jatkuvaa itsereflektiota, sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista edistävän keskustelun ylläpitämistä yhteisössä. Vastuu ammatillisuudesta on jokaisella työntekijällä.

3.3 PERHEIDEN JA MONINAISUUDEN KOHTAAMINEN

Pidämme arvossa kasvatuskumppanuutta huoltajien kanssa ja panostamme avoimeen keskusteluyhteyteen. Varhaiskasvatushenkilöstön ja huoltajien yhteistyö auttaa turvaamaan lasten hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin perheisiin sekä kotien erilaisiin katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatusnäkömyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tulee edistää yhdessä huoltajien ja muiden sidosryhmien kanssa. Perheiden kanssa keskustellaan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja lisätään tietoisuutta esimerkiksi sukupuolen moninaisuudesta tai sukupuolisensitiivisen ja sukupuolineutraalin kasvatuksen eroista.

Perheet kohdataan kunnioittavasti ja niiden moninaisuus huomioidaan. Erilaiset sosioekonomiset taustat, perhemuodot, kielet ja kulttuurit otetaan huomioon viestinnässä, toiminnan suunnittelussa ja juhlien järjestämisessä. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tehdään myös ulkopuolisten toimijoiden, kuten kirjaston, kulttuurilaitosten ja perheille suunnattujen tukipalveluiden kanssa.

Kaikkiin perheisiin suhtaudutaan arvostavasti ja sensitiivisesti etnisestä taustasta, kielestä, vakaumuksesta, perhemuodosta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muista ominaisuuksista riippumatta. Keskusteluissa ja vuorovaikutuksessa huomioidaan aina molemmat/kaikki vanhemmat tasapuolisesti. Erilaisten juhlien yhteydessä otetaan huomioon erilaiset perheet ja heidän toiveensa oman lapsensa suhteen. yhden vanhemman perheeltä esimerkiksi kysytään, kenelle lapsi tekee äitienpäivä- tai isänpäiväkortin, tai sateenkaariperheeltä selvitetään, millaista nimeä lapsi kummastakin vanhemmastaan käyttää.

Meille on tärkeä avoin yhteistyö perheiden kanssa sekä lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteiden, näkemysten ja mielipiteiden arvostus. Tämä edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä.

3.4 KATSOMUSKASVATUS

Varhaiskasvatuksessa tutustutaan lapsiryhmässä olevien lasten eri uskontoihin ja kulttuureihin. Lapsiryhmässä olevien lasten uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan tasavertaisesti, arvioimatta ja arvottamatta niitä. Uskonnottomuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla. Lapsen ja perheen kulttuuri voi näkyä varhaiskasvatuksen arjessa erilaisina tapoina esimerkiksi juhlissa, kielessä, lauluissa ja kirjoissa. Perheenjäsenten osallistuminen toimintaan ja oman kulttuurinsa esittelyyn mahdollistetaan ja perheen toiveet huomioidaan kulttuurin käsittelyssä ja sen esille tuomisessa.

Varhaiskasvatuksessa eettisiä kysymyksiä käsitellään lasten kanssa arjen eri tilanteissa niin, että he voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Lapsia ohjataan tunnistamaan tunteitaan, toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan ristiriitatilanteita. Lasten kanssa pohditaan ystävyyttä ja toisten kunnioittamista, ilon ja pelon aiheita, tyttöinä ja poikana olemista sekä oikean ja väärän erottamista. Käytössä ovat erilaiset tunnetaitoja vahvistavat kirjat sekä ohjelmat. Katsomuskasvatuksessa tehdään yhteistyötä lasten huoltajien kanssa niin, että perheiden uskonnolliset ja kulttuuriset taustat ja juhlat tulevat huomioituksi.

Varhaiskasvatusympäristössä on tärkeää pohtia, mikä on sitouttavaa uskonnonharjoittamista, ja millainen yhteistyö uskonnollisten yhteisöjen kanssa tukee katsomuskasvatusta. Suomalaiset juhlatraditiot lauluineen, leikkeineen ja koristeluineen ovat osa kulttuuriperimäämme. Uskonnollisen tekstin lukeminen ja laulun laulaminen ei ole uskonnon harjoittamista, jos niin ei vaadita ajattelemaan tai uskomaan johonkin. Traditionaaliset virret tai esim. joulukuvaelma eivät ole sellaisenaan uskonnon harjoittamista. Uskontokulttuurista kumpuavien juhlien juhliminen, uskonnollisista

hahmoista laulujen laulaminen tai katsomuksiin liittyvien symbolien askartelu voivat olla osa varhaiskasvatustoimintaa, sillä ne eivät rajoita kenenkään vapautta katsomukseen.

Yksi tapa huomioida kulttuuriperinteitä ja juhlia on rakentaa yhteinen juhla- ja kulttuurivuosikello. Eri kulttuurit näkyvät juhlan lisäksi myös arjessa. Katsomuskasvatus on varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen perusteissa kirjattu erityisesti oppimisalueeseen **Minä ja meidän yhteisömme** (luku 4.5). Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Katsomuskasvatus tukee lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat katsomuskasvattajia. Katsomuskasvatus ei riipu varhaiskasvattajan omasta vakaumuksesta tai katsomuksesta. Lähtökohtana toisen katsomuksen kunnioittamiseen on oman katsomuksensa tarkastelu ja sensitiivinen ote. Varhaiskasvattajat opettavat ennen kaikkea kulttuuriperinteitä, moninaisuuden kohtaamista, yhteistä tutkimista, ihmettelyä ja jakamista. He näyttävät omalla esimerkillään, mitä eettinen toiminta tarkoittaa tasa-arvoisen kohtelun, toisen kunnioittamisen, suvaitsevaisuuden, syrjinnän ehkäisyn sekä fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden näkökulmasta. Kasvattajatiimi vastaa suvaitsevaisen ilmapiirin luomisesta lapsiryhmään.

4. TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI PÄIVÄKOTI JUPITERISSA

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista arvioidaan vähintään joka toinen vuosi (kirjataan selvitys yksikön tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilanteesta, tarvittavat, konkreettiset toimenpiteet niiden edistämiseksi, vastuuhenkilöt, aikataulu sekä edelliseen suunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden arviointi.) Tällöin asetetaan myös kehittämiskohteet seuraavalle kaudelle ja mietitään, millä keinoin näihin tavoitteisiin päästään. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö tarkoittaa kuitenkin ennen kaikkea tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista päiväkodin arjessa päivittäin ja edellyttää jatkuvaa jokaiselta työntekijältä itsereflektiota ja vanhojen kuluneiden tapojen päivittämistä

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain yksiköiden toimintasuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Huoltajille suunnatussa palautekyselyssä heillä on mahdollisuus ilmaista omat näkemyksensä. Lapset arvioivat

myös itse tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista. He keskusteleivat asiasta esim. lapsien omissa palaverissa. Varhaiskasvatuksen henkilökunta havainnoi lasten eri tilanteita myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta. Saadun tiedon pohjalta kehitetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.

5. SUUNNITELMAN ARVIOINTIA

Päiväkoti Jupiterissa otamme huomioon lasten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden lain määrittämällä tavalla. Päiväkotimme jokainen työntekijä on sitoutunut noudattamaan lain asettamia ehtoja laadukkaana varhaiskasvatuksen ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Meidän päiväkodissamme lapset saavat valita itse mieluisan leikin, joka voi olla esimerkiksi tytöillä autoleikki ja pojilla nukkeleikki tai toisinpäin, myös leikkiryhmiä sekoitamme, niin että tytöt ja pojat leikkivät yhdessä. Pyrimme toimimaan mahdollisimman sukupuolisensitiivisesti opetuksessa ja ohjauksessamme. Emme automaattisesti ehdota pojille jalkapallon potkimista ja tytöille naruhyppelyä, vaan kaikkia tekemisiä suositellaan jokaiselle lapselle, sukupuolesta riippumatta.

Lasten kanssa tutustumme vuoden aikana erilaisiin perheisiin, niin moninlaisiin kuin monikulttuurisiin. Keskustelemme avoimesti lapsen ikään sopivalla tavalla kehotunnekasvatuksesta, ja katsomuskasvatuksesta vuodenkierron mukaisesti.

(ARVIOINTI TEHTY SYKSYLLÄ 2023)